

KÖZLEMÉNYEK

BOLERATZKY Lóránd

A CODEX IURIS CANONICI EVANGÉLIKUS SZEMMEL

A kánonjog – a római joghoz hasonlóan – anyajognak tekinthető, ami azt jelenti, hogy a modern nemzetek életében is szerepet játszik és szinte az egyetlen planetáris, vagyis az egész földkerekségen érvényesülő jogrendszer, amelyik a nemzeti és politikai határok fölé emelkedik. Ennek a kiemelkedő szerepnek az elismerését jelenti az is, hogy legtöbb kulturnemzet jogi oktatásának a keretében a kánonjog studiumának is helyet biztosított.¹ Ezért az evangélikus egyház sem lehet közömbös a kánonjog fejlődése iránt és a tanulságokat a maga számára gyümölcsöztetnie kell.

A római katolikus egyház és egyben a kánonjog egyik jellemző vonásának tekinthető, hogy parancsainak jogrenddé történő megvalósulásához elégségesnek tartja az egyház mögött álló erkölcsi, illetve lelki tekintélyt, anélkül, hogy fizikai kényszert szükségesnek tartana. A kánonjog ezért *sui generis*, különleges jellegű jog, *ius spiritualisatum* s a római katolikus egyházra az is jellemző, hogy az egyház jogi léte egybeesik a hit egyházával. Mivel az egyház az isteni hitnek a tárgya, az egyházi jog *ius divinum*, isteni jog, ami nem változtatható meg.² Ez természetesen azt a lehetőséget is magában rejt, hogy esetenként az egyházi jogszabályokban a jogi tartalom háttérbe szorulhat.³

Protestáns felfogás szerint az egyház jogrendszere emberi jognak tekinthető, amely célszerűségi okokból bármikor megváltoztatható, mégis azzal a megkötéssel, hogy nem állhat ellentétben az egyház lényegével. Van azonban olyan felfogás is, amely szűk körben elismeri az isteni egyházjogot is, ilyen az igehirdetői hivatal, amely a protestantizmus alapintézményének tekinthető s amely ezért nem szüntethető meg.⁴

¹ KUNCZ Ö., *A jog birodalma. Bevezetés a jog- és államtudományba*, Budapest 1946. 147., 149.

² XII. PIUS 1943-ban a *Mystici corporis* kezdetű enczyklikájában ezeket mondja: Azok a jogviszonyok, amelyen az egyház nyugszik és amelyik alkotórészének tekinthető, az isteni, Krisztus által adott alkotmányból erednek és részese a természetfeletti célok elérésénél. – közli MÜLLER, H. M., *Lutherisches Kirchenverständnis und der Kirchenbegriff des Codex Iuris Canonici 1983*, in *Zeitschrift für evangelische Kirchenrecht* 29 (1984) 547.

³ BOUYER, L., *L'Eglise de Dieu*, Paris 1970. 208. A II. Vatikáni Zsinaton az egyház tanításáról szóló szöveggel kapcsolatban megállapítja, hogy az jóformán nem tartalmaz egyházjogot, sőt a Szentlélekre vonatkozó részt sem. Ecclesiológia jog és pneuma nélkül – állapítja meg.

⁴ BOLERATZKY L., *A magyar evangélikus egyház jog alapjai és forrásai*, Budapest 1991. 105. – lásd továbbá BOHATEC, J., *Calvins Lehre von Staat und Kirche mit besonderer Berücksichtigung des Organismus gedankens*, Breslau 1937. 388.

Mivel a reformáció századában a protestánsok szervezkedése katolikus alapon történt, a kánonjog szerepe a protestáns egyházakban még hosszú ideig jelentős volt, főleg a házassági jog, az egyházlátogatás, az egyházi adózás és a párbér eddigi szabályain keresztül. Luther állításai igazolására többször hivatkozott a kánonjogra, azt csak annyiban akarta elvetni, „amennyiben az kárára van a keresztyénségnek és Isten törvényének.”⁵ Luther még azt hitte, hogy sor kerülhet olyan zsinatra, amely kimutatja az ő igazát, ezért dolgozta ki a Schmalkaldeni cikkeket. Nem lépett fel új vallás alapításának az igényével, csak az események forgataga vezetett később az egyházszakadásához.⁶ Tény az, hogy az evangélikus egyház korábbi zsinatai sokszor hivatkoznak a kánonjogra és a kánoni szabályok hosszú időn keresztül másodlagos, partikuláris jogforrásként érvényesültek az evangélikus egyházban.⁷

A XIX. századtól kezdődően a nemzetközi kapcsolatok fejlődésével az ökumenikus gondolat kel életre és bontja le lassan az egyházak közti merev válaszfalakat. Evangélikus részről Söderblom uppsalai érsek áll ennek a mozgalomnak az élére, aki a keresztyén egységről írt munkájában⁸ azt hangoztatja, hogy az Igében létrejött egység többet ér minden szervezeti egységénél. Semmiféle törvény, vagy intézmény nem tudja a keresztyének igazi egységét biztosítani, hanem csak az evangélium.

Az 1918. május 20-án hatályba lépett Codex Iuris Canonici⁹ még kevésbé látszik a más egyházak irányában megnyilvánuló ökumenikus gondolkozásmód, az 1983. november 27-én hatályba lépett új Codex ökumenikus jelentősége, mint ezt Vajta Vilmos megállapítja, abban áll, hogy a reformáció befolyása is érezhető és az útkeresés lehetősége abban jelentkezik, hogy a római katolikus egyház is megszólíthatóvá vált a dialóguson keresztül.¹⁰

A zsinat témái között nagy vonalakban azok is szerepelnek, melyek ma az ökumenikus mozgalom legfontosabb kérdései közé tartoznak, mint pl. a Szentírás és a hagyomány, a liturgia, az egyház mibenléte, a laikusok szerepe, a vegyes házasságok és az egyház egységének a kérdése. Ha az ecclesiológiai változásokhoz mérjük a változást, azt kisebb mértékűnek, ha azonban az alkotmányjogi részhez mérjük, ezt jelentősnek értékelhetjük.¹¹

Míg az 1917. évi CIC minden megkereszteltet az egyházi törvénykönyv hatálya alá vont annak a fictionnak a segítségével, hogy a római katolikus egyházat Krisztus egyházával azonosította (87. kán.), addig az új törvénykönyv már szakított a

⁵ MIKLER K., *Magyar evangélikus Egyházjog*, Budapest 1906. 141-142.

⁶ BOLERATZKY L., *Az ökumenikus kérdés az evangélikus egyházjog tükrében*, in *Evangélikus Theológia* (1947) 49-50.

⁷ KOVÁCS A., *Egyházjogtan, különös tekintettel a magyar prot. egyház jogi viszonyaira*, Budapest 1878. 257.

⁸ SÖDERBLOM, N., *Einigung der Christenheit*, 14., 20., 126.

⁹ STUTZ, U., *Der Geist des Codex iuris canonici*, Stuttgart 1919. Ez a kiváló munka a Codexről vallott hivatalos evangélikus véleményé vált.

¹⁰ VAJTA V., *A második vatikáni zsinat evangéliumi szempontból*, in *Ádám, hol vagy. Útitárs*, Oslo – Bécs 1964. 40.

¹¹ MÜLLER, *Lutherisches* 529.

communio plena és a nem katolikus keresztény egyházakra vonatkozó communio non plena (nem teljes közösség) fogalmával és a kodex joghatályát kizárólag a római katolikusokra korlátozta. (11. kán.)¹² Más jogcímen azonban nem katolikusoknak, sőt nem keresztényeknek is lehetnek bizonyos jogaik és kötelességeik (pl. nem katolikus peres fél lehet egyházi perben).¹³

A reformáció alaptétele a „sola scriptura”, egyedül a Szentírás, a római katolikus egyház emellett a tradíciónak is, mégpedig a traditio aktív megjelenési formájának, amely nem támasztható alá az evangéliummal, jelentőséget tulajdonít.

A legnagyobb veszélyt Vajta Vilmos abban látja, hogy mivel az egyház a depositum fidei vagyis a hit letéteményese, maga az egyház állapítja meg az egyház igazi tanítását. Ez a tanítói hivatal a pápával csúcsosodó hierarchiában valósl meg. A tanítói hivatal (magisterium) nem mindig tévedéstől mentesen foglalhat állást a vitás kérdésekben már azért sem, mert a Szentírással szemben sokszor a pápai enzyklikákkal támasztják alá állásfoglalásukat. Mindenesetre nagy eredményként értékelhető, hogy felállították a Római Bibliái Intézetet (Institutum Biblicum), amely a római katolikus írásmagyarozatnál a protestáns exegesis eredményeit is figyelembe veszi.¹⁴

Igen jelentős az egyházi alkotmánynak az a módosítása, amely a korábbi, az ecclesia universalishoz kapcsolódó egyházfogalmat decentralizálva, a hangsúlyt a partikuláris egyházra helyezte, megállapítván, hogy az egy és egyetlen katolikus egyház a részegyházakból áll. (369. kán.) A részegyház Isten népének egy része, amely a püspökökre van bízva és mint autonóm egység működik. Emellett azonban a kánonjog három jellemvonása: az universalitás, a hierarchikus struktúra és a hivatali koncentráció megmarad.¹⁵

Ökumenikus szempontból fontos, hogy az egyház Isten népének a felfogását tükrözi, amelyben a communio gondolat jelentkezik.¹⁶

„Krisztushívők” elnevezés alatt foglalkozik a törvénykönyv a klerikusokkal és laikusokkal, megállapítva a krisztushívők egyenlőségét (208. kán.) Természetesen a lutheri „egyetemes papság” értelmében nem lehet egyenlőségről beszélni, mert klerikusok és laikusok között a különbség „ex divina institutione” áll fenn (207. kán. 1. §) és a klerikusok Krisztus képviselői. (212. kán.) A lényeges különbség továbbra is fennáll, minthogy az egyetemes zsinaton csak püspökök vehetnek részt.¹⁷

A római pápának a püspökök testületébe való beágyazása, – amely a régi Codex nem szerepelt – azt jelenti, hogy hivatalát egyedül, vagy kollégiálisan „az egyház szükségleteinek megfelelően” gyakorolja (333. kán. 2. §) A II. vatikáni zsinat összehívása azt bizonyítja, hogy decentralizációs folyamat indult el és a zsinatra

¹² Uo. 530. és *Az Egyházi Törvénykönyv*, 97.

¹³ ERDŐ P., *Bevezetés a kánoni jogba*, Budapest 1989. 78.

¹⁴ VAJTA, *A második vatikáni zsinat* 39–40.

¹⁵ MÜLLER, *Luterisches* 554.

¹⁶ Uo. 557.

¹⁷ VAJTA, *A második vatikáni zsinat* 44.

továbbra is szükség van, a pápai szervezet helyett pedig inkább a püspökökre hárult a nagyobb felelőség. Ezt támasztotta alá XXIII. János is, aki működése alatt úgy viselkedett, mint a római egyházmegye püspöke.¹⁸

Az 1917. évi Codexet az a vád érte, hogy a személyes hitélet számára a túlzott eljogiasodás miatt nem engedett teret.¹⁹ A *gaudium et spes constitutio* a hitélet szabadságának külső kénysertől való mentességének lényegében protestáns elvével ért már egyet: „Az ember méltósága tehát megkívánja, hogy tudatosan és szabad választás alapján cselekedjék, személy módjára, azaz meggyőződése indítsa és irányítsa, ne pedig vak ösztön és merő külső kényszer.”²⁰

Ilyen szabadság tapasztalható a gyónási fegyelemben, a házassági jogban, a temetkezési jogban, a büntetőjogban és könyvcenzúrában, – bár nem kivétel nélkül (pl. 868 kán. 2. §).

Az egyház feladatairól (*munera ecclesiae*) szóló rész a korábbi „de rebus” elnevezése helyett, az egyház functionális feladata lépett előtérbe az új Codexben.

Az új zsinat az ökumenizmus területén is határozottan előrelépett, mert „a püspökök egész testületének és az Apostoli Szentszék különös feladata, hogy előmozdítsák és irányítsák a katolikusok részvételét az ökumenikus mozgalomban, melynek célja az összes keresztények között az egység helyreállítása, melynek munkálására az egyház Krisztus akaratából köteles.” (755. kán. 1. §)

Ugyancsak a püspökök és a jognak megfelelően a püspöki konferenciák feladata, hogy ezt az egységet előmozdítsák és amennyire a körülmények szükségessé vagy ajánlatossá teszik, gyakorlati szabályokat alkossanak a legfőbb egyházi hatóság előírásainak figyelembevételével. (755. kán. 2. § lásd még 383. kán. 3. §-t)

A plébános pasztorális munkaterületének a szabályozása kapcsán külön nincsen szó az ökumenikus feladatok teljesítéséről, ellenben a Codex hangsúlyozza, hogy „minden erővel fáradozzék azon, hogy az evangélium üzenete azokhoz is eljusson, akik a vallás gyakorlásával felhagytak vagy nem vallják az igaz hitet.” (528. kán. 1. §) Nyilvánvaló, hogy az utolsó mondat az „elszakadt testvérekre”, vagyis a protestánsokra is vonatkozik. Bár az *Unitatis redintegratio* c. határozat elismeri, hogy ők is Krisztus testébe vannak beágyazva, mivel a katolikus egyház az üdvösség egyetemes segítőeszköze,²¹ nyilvánvaló, hogy a jogszabály befolyásolási szándékot takar.

A vegyes házasságokra vonatkozó jogszabályok protestáns szempontból rendkívüli jelentőségűeknek tekinthetők; mivel ez igen sok házasulandót érint, indokoltnak látszik ezeknek a szabályoknak a részletesebb ismertetése.

Köztudott, hogy a vegyes házasság tilalmára, illetve a reversális adására vonatkozóan X. Pius pápa által 1907. augusztus 2-án kibocsátott s az 1908. április 19.-e után kötött házasságokra érvénybe léptetett *Ne temere* kezdetű bulla valósággal megmérgezte az egyházak közti viszonyt és u.n. „ellenjogi szabályozást” váltott

¹⁸ Uo. 44.

¹⁹ MÜLLER, *Luterisches* 538-539.

²⁰ *A II. Vatikáni Zsinat tanítása*, (szerk. CSERHÁTI J.), Budapest 1986. 454. 17. pont

²¹ *A II. Vatikáni Zsinat*, 387.

ki, amelyet egyházvédelmi szempontból ugyan indokoltnak lehetett tekinteni, mégis a lelkiismereti szabadságot módfelett sértette.²²

Az 1917. évi Codex a római katolikus egyháztól, mint az egyetlen igaz egyháztól elszakadt protestáns egyházakat – az intolerancia álláspontjára helyezkedve – nem ismerte el vele egyenrangúnak. A történeti tények azt mutatják, hogy nem Luther hagyta el önként a római katolikus egyházat, hanem őt kiátkozták, tehát vitatni lehet az elszakadás tényét. Ezért helyesebb „különvált” egyházakról beszélni.²³ A korábbi kódex egyébként annak érdekében, hogy a katolikusokra a nem katolikusokkal való polgári érintkezéséből hitükre veszedelem ne származzék, szigorúan tiltja a nem katolikus vallási szertartásokon való tevőleges részvételt, így pl. az úrvacsorához járulást, keresztszülői tiszttel vállalását, istentiszteletük látogatását, ha az helyeslésükkel történik s ennek a tilalomnak a megsértése az eretnokség gyanúját okozza. (2316. kán.) Hasonló tilalmi intézkedések vonatkoznak a nem katolikusoknak katolikus szertartásokon való aktív szerepvállalásra nézve, kiegészítve azzal, hogy iskoláikba katolikus gyermekek nem járhatnak (1374. kán.) és ki vannak véve az egyházi jogi cselekményekből.²⁴

A házassági tiltó akadályok között a vegyes vallás (religio mixta) olyan megkeresztelt között áll fenn, akinek egyike katolikus, a másik pedig eretnek (haereticus), vagy szakadár (schismaticus) felekezetekhez tartozik. Az ilyenek között az idegen vallás elismerésének, a katolikus fél és a gyermekek hitbéli megtántorodásának, vagy elközyösödésének veszedelme, a házások közti súrlódások és gyermekek nevelése közti viszályok miatt ősidőktől fogva tilos volt a házasság isteni jogon is. (1060) Így a vegyes házasság lényegében ágyasságnak volt tekintendő.²⁵

A tiltó akadály alóli felmentés csak akkor volt lehetséges, ha azt jogos és súlyos ok sürgeti, illetve, ha a felek bizonyos kauciókat adnak írásban egyrészt arra vonatkozóan, hogy a nem katolikus fél mindent megtesz, hogy a katolikus féltől a hitbéli megtántorodás veszedelmét eltávolítsa, másrészt mindkét félnek ígéretet kell tennie arra, hogy összes gyermekeit katolikus módon fogják megkereszteltetni és nevelni (reversális). A kauciónak komolynak kell lennie, (1061. kán.), sőt a katolikus félnek a másik megtérésén is munkálkodni kell. (1062. kán.) Nem katolikus lelkésznek csak igen fontos okból szabad a házasságkötésnél közreműködnie. (1063. kán.)²⁶

Az 1983. Évi Codex Iuris Canonici a vegyes házasságokra vonatkozó szabályokat alapjaiban változtatta meg ökumenikus szellemben, megszüntetve annak tiltó

²² Az 1923. jún. 25-én kelt ostffyasszonyfai evang. egyházközség fegyelmi szabályzata vegyes házásoknak egyházi hűtlensége esetére (Evangélikusok Lapja 1924. júl. számában) vagyis olyankor, amikor az egyház kárára reversalist ad, az illető nevét a szószékről közzéteszi, eltiltja az összes lelkési szolgálat igénybevételeitől, így az úrvacsorától, egyházi iskola igénybevételeitől és a harangok használatától. Az 1934-37. évi egyházi törvények is tartalmazznak szabályokat az egyházhöz tartozással járó hűség megsértőivel szemben. (VIII. tc. 175.§)

²³ VAJTA, *A második vatikáni zsinat* 45-46., 289.

²⁴ SIPOS 143.

²⁵ VAJTA, *A második vatikáni zsinat* 47.

²⁶ SIPOS 143.

akadályként való felfogását, másrészt a nem katolikus keresztény közösségben megkeresztelteteket sem nevezi többé a CIC eretneknek, illetve szakadárnak.²⁷

A kánonjog vegyes házasság (matrimonium mixtum) fogalmán olyan két keresztény között létrejött házasságot ért, akik közül az egyiket a katolikus egyházban keresztelték, vagy keresztség után oda fölvettek és onnan formális aktussal nem távoztak, a másik pedig olyan egyháznak, egyházi közösségnek a tagja, amely nincs teljes közösségben a katolikus egyházzal. (1124. kán.) A vegyes házasságokról a Codex úgy rendelkezik, hogy tilosak, de nem érvénytelenek az illetékes egyházi hatóság kifejezett engedélye nélkül kötött házasságok. (1224. kán.) Ez a tilalom, amely egyaránt érinti a házasulandókat és az esketőt, már nem viseli az akadály nevet, azt a célt szolgálja, hogy a katolikus fél hitét és a gyermekek katolikus nevelését biztosítsa.²⁸

Ha valaki a tilalom ellenére „vegyes” házasságot kíván kötni, a helyi ordinárius az engedélyt „megfelelő és ésszerű okból” csak akkor adhatja meg, ha az alábbi feltételek teljesülnek:

1. A katolikus fél kinyilvánítja, hogy kész a hittől való eltávolodás veszélyeit elhárítani és megígéri, hogy erejéhez képest mindent megtesz azért, hogy minden gyermekét a katolikus egyházban kereszteljék meg és neveljék, (1125. kán. 1.§)

A gyermekneveléssel kapcsolatban már a Matrimonia mixta általános része kijelentette, hogy ez a kötelezettség nem problémamentes, hiszen mindkét szülő kötelessége a gyermeknevelés az összes ide tartozó kötelezettséggel együtt. Ezért a Magyar Püspöki Kar 1971. június 16.-i lelkipásztori tájékoztatójában kijelentette, hogy „Mint komoly értéket kell számításba venni a családi együttlét egységét, amihez a házastársaknak ismét természetadta joguk van és ugyanazt kívánja meg a gyermek java is. Így tehát el kell kerülni mindazt, ami a gyermek nevelésével kapcsolatban esetleg a házastársak elválásához vezetne.” Vagyis, ha a nem katolikus fél, bár a házasságkötés előtt nem tiltakozott, de később válással fenyeget a gyermekek katolikus keresztelése vagy nevelése esetére, morálisan nem köteles ígéretének megtartására, mert ez „meghaladná erejét.”²⁹

A katolikus félnek a fenti ígéretét írásban kell megtennie a Püspöki Kar fenti tájékoztatójában megadott formák szerint, melyet csak a plébános záradékol. Annak igazolására szolgál ez, hogy a nem katolikus fél a katolikus fél ígéretéről tudomást szerzett. A nem katolikus fél részéről semmiféle ígéretre, beleegyezésre, vagy kijelentésre szükség nincs.

Ha katolikus fél a megkívánt nyilatkozatot nem hajlandó megtenni, az ordinárius nem adhat engedélyt a házasságkötéshez, de ha mégis megadná, az engedély érvényes, tehát a házasságkötés megengedettnek tekintendő.

2. Ezeknek a katolikus fél által teendő ígéretekéről a másik felet idejében értesíteni kell, tehát biztosnak kell lennie, hogy ő valóban tudatában van a katolikus fél ígéretének és kötelezettségének (1125. kán. 2.§)

²⁷ ERDŐ P., *A tanító és megszentelő egyház*, Budapest 1989. 14.

²⁸ ERDŐ P., *Egyházjog*, Budapest [1991] 461.

²⁹ *Az Egyházi Törvénykönyv*, Budapest 1985 (szerkesztette, fordította és a magyarázatot írta ERDŐ P.), 776-777., jegyzet az 1125. kánonhoz.

3. Mindkét felet meg kell tanítani a házasság céljaira és lényeges tulajdonságaira, melyeket egyik fél sem zárhat ki. (1125. kán. 3.§)

Erre azért van szükség Erdő Péter szerint, mert a nem katolikus fél neveltetése folytán annyira másként vélekedhet ebben a tekintetben, hogy az már az akaratát is meghatározná és így „színlelt beleegyezésről” lehetne szó (1101. kán. 1.§)³⁰

Egyébként a püspöki konferencia feladata, hogy meghatározza, miként kell tenni a megkívánt nyilatkozatot és ígéretet és hogy miként legyen külső fórumon is bizonyítható és hogyan értesüljön róla a nem katolikus fél. (1126. kán.)

A vegyes házasságot is kánoni formában, tehát a helyi ordinárius vagy a plébános, vagy a kettő közül valamelyik által megbízott pap, vagy diakónus közreműködésével és két tanú előtt kell megkötni (1108. kán.) azonban a forma alóli felmentés lehetőségei nagyobbak, mint a tiszta katolikus párok esetében.³¹

A Codex kifejezetten tiltja a kánoni formában való házasságkötés előtt vagy után ugyanannak a házasságnak más vallásos szertartás keretében a házassági beleegyezés kinyilvánításával vagy megújításával történő megkötését, továbbá olyan vallásos szertartás végzését, melyben a katolikus közreműködő és a nem katolikus lelkész egyszerre veszik ki a felek beleegyezését úgy, hogy mindegyikük a saját szertartását végzi. (1127. kán. 3. §)

Az egyszerre, vagy egymás után két vallás szerinti házasságkötés tilalma nem zárja ki azt, hogy a katolikus szertartáson jelenlevő más felekezeti lelkész, vagy forma alóli felmentés esetén a nem katolikus szertartáson jelenlevő katolikus lelkész a szertartás után imát mondjon, vagy áldást osszon. Ez a rendelkezés bekerült a magyarországi református és evangélikus felekezet és a Magyar Katolikus Püspöki Kar között 2001. december 3-án aláírt ökumenikus szertartások rendjébe.

A Codex a helyi ordináriusok és más lelképásztorok kötelességévé teszi a vegyes házasságban élő katolikus félnek és az ebből a házasságból született gyermekeknek a lelki támogatását és a családi élet egységének az erősítését. (1128. kán.) A Matrimonium mixta utal arra, hogy ilyenkor célszerű a nem katolikus vallásfelekezet lelkészével a kapcsolatot az őszinte becsületesség és bölcs bizalom szellemében felvenni.³²

Az új törvénykönyv megbízható értékelését az egyház konkrét élete mutatja meg, mivel itt is érvényes az a megállapítás, hogy minden jogszabály annyit ér, amennyi belőle a gyakorlati életben megvalósul.

Jelentős eseményként kell értékelni az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye Zsinati Könyvébe foglalt és nemrég hatályba léptetett határozatait.³³ Ez a dokumentumgyűjtemény lényegében a II. Vatikáni Zsinatnak és az azt követő időszaknak a keresztény élet és a lelképásztori munka megújítására vonatkozó iránymutatását összegezi. Figyelmet érdemel a zsinat összetétele a korábbival szemben, minthogy itt nemcsak papok, hanem azonos mértékben világi hívek és kisebb

³⁰ ERDŐ, *Egyházjog* 462.

³¹ ERDŐ, *Egyházjog* 462.

³² ERDŐ, *Egyházjog* 463.

³³ *Az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye Zsinati Könyve*, Budapest 1994.

részben szerzetesek vettek részt. A joganyag, amely négy fő részre osztva Krisztus tanítói, papi, pásztori és a világban történt küldetésünk problémáit közelíti meg gyakorlati nézőpontból, mintegy végrehajtását jelenti a CIC vonatkozó részeinek. Protestáns szempontból külön is alá kell húznunk az ökumenizmusról szóló részt, amely a saját hitbeli meggyőződés tiszteletben tartása mellett új ökumenikus csatornák megnyitását tartja szükségesnek a tanulás, az információk, a spirituális érintkezés és a közös szolgálatok területén.³⁴

1999. október 31-én, a reformáció ünnepén Augsburg városában ökumenikus istentisztelet keretében írták alá a Lutheránus Világszövetség és a Római Katolikus Egyház képviselői a „Megigazulástanról szóló közös nyilatkozatot”.

Ennek, a nagy horderejű ökumenikus eseménynek, melyet mérföldkőnek lehet tekinteni a keresztények közti jelentős közeledés útján, egyrészt abban van a jelentősége, hogy mindkét egyház, felismerve, hogy a másik hitelesen hirdeti az evangéliumot, egyetért abban, hogy a Szentháromság által szerzett megváltás művét az ember csak hit által tudja befogadni, amely már maga is kegyelem, megszüntetve ezzel a jócselekedetek érdemszerző jelenségét, másrészt pedig a katolikusok visszavonják az 1545. évi tridenti zsinaton elfogadott átokformulát, az evangélikusok pedig saját hitvallásaikban szereplő elmarasztaló kijelentéseket érvénytelennek nyilvánítják.³⁵ Szebik Imre evangélikus püspök odáig megy, hogy a közös nyilatkozat alapján „a mi közös egyházunkról beszél.”

A közös nyilatkozat kétségkívül széles távlatokat nyit meg az ökumenikus teológiai kutatás folytatásához, melynek egyik következő témája az egyház apostoliságának a kérdése lesz. Ha mindkét egyház apostolisága kimondható, akkor mindkettő azonos egyházként való értékelése is elfogadhatónak látszik.

Az ökumenikus előrehaladás érdekében szükség van az egyházak belső megújulására, a még nagyobb lendülettel végzett folyamatos párbeszédre, hogy egyre inkább közeledjünk Krisztus főpapi imádságában foglalt célhoz: Ut omnes unum sint.

---

³⁴ Zsinati Könyv, 160-165.

³⁵ *Lutherische Welt-Information*, 1999. okt. 31. 11/99. száma – Feierliche Unterzeichnung der Gemeinsamen Erklärung zur Rechtfertigungslehre.